

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра економічної теорії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету
Інформ. Технологій
Інформ. Технологій
О.Г. Глазунова
« 21 травня 2021 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри економічної теорії
протокол № 17 від 21 травня 2021 р.
Завідувач кафедри
М.П. Талавиря

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Економічна кібернетика»
Н.А. Клименко
Гарант ОП «Цифрова економіка»
Д.М. Жерлцін

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МІКРОЕКОНОМІКА ТА МАКРОЕКОНОМІКА»

Спеціальність – 051 «Економіка (Економічна кібернетика)»
– 051 «Економіка (Цифрова економіка)»
Освітня програма – Економічна кібернетика
– Цифрова економіка
Факультет – Інформаційних технологій
Розробник – к.е.н., доцент кафедри економічної теорії Болгарова Н.К.

Київ – 2021 р.

1. Опис навчальної дисципліни
«Мікроекономіка та макроекономіка»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	
Освітній ступінь	бакалавр
Спеціальність	051 «Економіка (Економічна кібернетика)» 051 «Економіка (Цифрова економіка)»
Освітня програма	Економічна кібернетика Цифрова економіка
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	Обов'язкова
Загальна кількість годин	150
Кількість кредитів ECTS	5
Кількість змістових модулів	2
Форма контролю	Екзамен
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання	
	денна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1(2)
Семестр	2
Лекційні заняття	30 год.
Семінарські заняття	30 год.
Самостійна робота	90 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2 год.

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є формування знань про закономірності поведінки економічних суб'єктів у ринкових умовах, оволодіння універсальним інструментарієм прийняття обґрунтованих рішень щодо здійснення вибору за наявності обмежених засобів і альтернативних можливостей, знання принципів раціональної поведінки економічних мікросистем у ринкових умовах, знання термінології і основних прийомів мікроекономічного аналізу, методики виконання техніко-економічних розрахунків, зв'язаних з аналізом і обґрунтуванням раціональної поведінки мікросистем у ринкових умовах. А також надання студентам глибоких теоретичних знань з проблем функціонування економіки – важливої сфери життєдіяльності людини, дії об'єктивних економічних законів, ознайомлення з методами і умовами ефективного господарювання і цілісне систематичне уявлення про макроекономічну теорію і політику.

Завдання сформуванню ринково-орієнтований економічний світогляд учасника суспільного виробництва, здатного до економічної діяльності фахівця, ведення самостійної підприємницької діяльності, надати універсальний інструментарій прийняття раціональних господарських рішень. Вивчення мікроекономіки сприяє розумінню закономірностей функціонування економічних мікросистем у різних ринкових ситуаціях та вміння їх ефективно використовувати.

Основними завданнями курсу з макроекономіки є вивчення таких проблем, як: методи вимірювання динаміки рівнів національного виробництва; умови формування і наслідки порушення макроекономічної рівноваги; вплив інфляції на безробіття та економічний розвиток; методи державного бюджетно-податкового регулювання; інструменти державної грошово-кредитної політики; оволодіння універсальним інструментарієм прийняття раціональних господарських рішень; пізнання закономірностей функціонування мікросистем (індивідів, домашніх господарств, підприємств, організацій) у різних ринкових ситуаціях; розкриття особливостей функціонування ринків факторів виробництва та утворення цін на послуги праці, капіталу, природних ресурсів відповідно до типу ринкової структури.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати: проблеми, які досліджує мікроекономіка; закономірності взаємодії попиту і пропозиції, теорію вибору споживача, теорію фірми, основні типи ринкових структур та особливості поведінки економічних агентів в умовах порушення досконалої конкуренції, особливості формування ринків факторів виробництва, теорію загальної рівноваги і ефективності, причини неспроможності ринку, зовнішні ефекти та суспільні блага, механізми досягнення рівноваги на загальнонаціональному товарному ринку, ринку праці, ринку грошей, формування загальної рівноваги в національній економіці та причини й фактори, які порушують цю рівновагу, а також необхідність державного втручання в роботу ринків; загальні закономірності функціонування національної економіки як макроекономічної системи; економічні функції держави та основні інструменти фіскального і грошово-кредитного регулювання та взаємозв'язки внутрішньо економічних та міжнародних процесів, інструменти державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності; соціальні проблеми функціонування національної економіки та способи надання громадянам соціальних гарантій.

вміти: визначати стан рівноваги споживача; моделювати часткову рівновагу залежно від змін попиту і пропозиції; розраховувати рівноважні обсяги попиту та пропозиції, ціну ринкової рівноваги та показники еластичності; оцінювати необхідність та наслідки державного втручання в роботу ринків; розрахувати, за яких

умов максимізується прибуток фірми; аналізувати наслідки порушення умов досконалої конкуренції; застосовувати інструментарій вимірювання монопольної влади; виявляти і оцінювати чинники ринків праці, капіталу та природних ресурсів; визначати показники теперішньої та майбутньої вартості, робити висновки про доцільність інвестицій; застосовувати загальноекономічні закономірності для аналізу проблем динаміки та збалансованості національної економіки; дослідити причини порушення основних макроекономічних пропорцій та прогнозувати динаміку макроекономічних показників; розрахувати на основі загальнодоступних статистичних даних показники інфляції, зайнятості, безробіття, базові показники системи національних рахунків та дати пояснення їх динаміки; оцінювати вплив макросередовища на функціонування господарюючих суб'єктів та приймати економічно обґрунтовані рішення, які б враховували цей вплив.

Набуття компетентностей (ОП «Економічна кібернетика»):

загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

Набуття компетентностей (ОП «Цифрова економіка»):

загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. МІКРОЕКОНОМІКА

Тема 1. Вступ до мікроекономіки

Мета, завдання і зміст дисципліни. Мікроекономіка як складова частина сучасної економічної теорії. Економічні відносини на мікро- і макрорівнях. Взаємозв'язок мікроекономіки і макроекономіки. Основні поняття та інструментарій мікроекономічного аналізу. Мікросистема та її основні характеристики. Суб'єкти мікросистем: індивід, домашнє господарство, фірма, професійні спілки, держава. Об'єкти економічних відносин на мікрорівні.

Види виробничих ресурсів, які використовуються в економіці. Модель кругообігу ресурсів, продуктів і доходів. Проблема обмеженості ресурсів та необхідність вибору. Поняття економічної ефективності. Модель і крива виробничих можливостей, їх основні функції в економічному аналізі. Види моделей. Загальноекономічні та специфічні методи мікроекономіки. Позитивний та нормативний аналіз.

Тема 2. Ринок: попит, пропозиція та їх взаємодія

Попит і закон попиту. Ринковий попит як сума індивідуального всіх споживачів певного товару. Функція попиту. Закон попиту та його пояснення базовими положеннями теорії поведінки споживача. Аналіз зміни попиту загалом та величини (обсягу) попиту.

Пропозиція і закон пропозиції. Функція пропозиції. Закон пропозиції. Аналіз змін пропозиції загалом та величини (обсягу) пропозиції.

Взаємодія попиту і пропозиції. Ринкова рівновага. Поняття ринкової рівноваги. Визначення рівноважної ціни та рівноважної кількості товару. Вплив змін попиту й пропозиції на стан рівноваги, рівноважну ціну та рівноважну кількість товару на ринку. Сталість і динамічність ринкової рівноваги.

Тема 3. Еластичність

Концепція еластичності взаємозв'язаних показників. Еластичність попиту, еластичність попиту за чинниками впливу: за власною ціною блага, за ціною благ комплементів та субститутів (перехресна еластичність), за доходом; дугова та точкова еластичність, фактори впливу на еластичність попиту за ціною.

Еластичність пропозиції. Еластичність пропозиції та фактори впливу на її рівень, еластичність пропозиції за власною ціною блага та цінами факторів виробництва. Еластичність у короткостроковому та довгостроковому періодах. Практичне значення теорії еластичності попиту та пропозиції.

Тема 4. Теорія корисності та оптимальний вибір споживача

Корисність в економічній теорії і проблема її виміру. Поняття корисності, кардиналістська теорія корисності, сукупна та гранична корисності, функція корисності, перший та другий закони Госсена;

Ординалістська теорія поведінки споживача. Порядковий (ординалістський) підхід до аналізу корисності та попиту, аксіоми порядкового підходу Криві байдужості. Карта байдужості. Криві байдужості, їх властивості. Карта байдужості. Окремі випадки конфігурацій кривих байдужості для різних пар товарів. Роль кривих байдужості у мікроекономічному аналізі поведінки споживача. Гранична норма заміщення благ. Зона ефективного заміщення. Обмеження та виключення.

Бюджетне обмеження і можливості споживача. Бюджетна лінія, її формула та графічне зображення. Ламана бюджетна лінія. Зсув бюджетної лінії. Вплив зміни доходу споживача

на розташування бюджетної лінії та процес споживання.

Оптимум споживача як модель раціонального споживчого вибору. Оптимум споживача як модель раціонального споживчого вибору, рівновага споживача: економічна, алгебраїчна, графічна інтерпретація; різні випадки досягнення рівноваги: внутрішня та кутова. Вирішення парадоксу А.Сміта на основі кривих граничної корисності.

Тема 5. Аналіз поведінки споживача

Реакція споживача на зміни доходу та ціни товарів. Реакція споживача на зміни доходу та ціни. Залежність поведінки споживача від його доходу. Лінія "дохід – споживання" та побудова кривих Енгеля. Закони Енгеля. Побудова лінії "дохід – споживання". "Суперіорні" (нормальні) та "інферіорні" (низькоякісні) товари. Особливості лінії "дохід – споживання" для нормальних і низькоякісних товарів. Лінія "ціна – споживання" та побудова кривої індивідуального попиту. Зміна вибору споживача в результаті зміни ціни Побудова лінії "ціна - споживання". Надлишок споживача. Різновиди траєкторії зміни споживання внаслідок зменшення цін на суперіорні та інферіорні товари. Побудова лінії індивідуального попиту споживача, лінія "дохід – споживання", поняття "повноцінних" і "неповноцінних" благ, крива Енгеля, функції Торнквіста.

Ефект заміщення та ефект доходу. Розкладання сукупної зміни обсягу попиту на дві складові: ефект доходу та ефект заміщення; одно- та різнонаправлений вплив ефектів (за Слуцьким, за Хіксом). Парадокс Гіффена.

Прийняття рішень у ситуаціях з ризиком. Невизначеність та ризик. Схильність та несхильність споживача до ризику. Ризик та ефективні рішення.

Тема 6. Теорія фірми: виробництво

Підприємство як економічний агент. Поняття підприємства. Місце та роль підприємства у ринковій системі. Організаційно-правові форми підприємств. Класифікація суб'єктів господарювання. Виробництво та його фактори, технології виробництва, фактор часу і періоди функціонування фірми.

Виробнича функція: поняття, параметри, види. Властивості виробничої функції. Види виробничих функцій Сукупний, середній та граничний продукт. Закон спадної граничної продуктивності (віддачі) змінного фактора виробництва. ізокванта, гранична норма технічного заміщення. Ізокоста: сутність, графічне та алгебраїчне зображення. Рівновага виробника: графічна, алгебраїчна, економічна інтерпретація. Вибір комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат чи максимізації випуску.

Пропорційна варіація факторів виробництва. Збільшення випуску за рахунок пропорційного нарощування ресурсів; постійна (стала), спадна та зростаюча віддача від масштабу, причини позитивного та негативного ефекту від масштабу.

Тема 7. Витрати виробництва, виручка та прибуток

Економічний і бухгалтерський підхід до визначення витрат виробництва. Витрати, їх сутність та структура. Загальна характеристика витрат та їх класифікація. Економічний і бухгалтерський підхід до визначення витрат виробництва. Поняття альтернативних витрат. Зовнішні (бухгалтерські) та внутрішні витрати.

Витрати виробництва у короткостроковому періоді: Витрати виробництва у короткостроковому періоді. Види, графічне зображення, практичне значення. Постійні, змінні, загальні витрати, їх графічне зображення. Умовно-змінні та умовно-постійні витрати. Середні витрати: сутність, формули, графічне зображення. Граничні витрати

Витрати в довгостроковому періоді. Криві довготривалих витрат, їх види. Концепція

мінімально ефективного розміру підприємства. Варіанти технологічного вибору фірми у розробці довгострокової стратегії.

Виручка та прибуток. Поняття загальної, середньої та граничної виручки. Прибуток як кінцевий результат діяльності підприємства. Правило максимізації прибутку.

Тема 8. Ринок досконалої конкуренції

Поняття досконалої конкуренції. Ринковий попит на продукцію конкурентної фірми. Ознаки й умови досконалої конкуренції, попит, ринковий попит на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції. Графічне зображення попиту конкурентної фірми, середнього, граничного і сукупного доходу.

Ринкова поведінка підприємства в короткостроковому періоді. Визначення оптимальних обсягів випуску: два підходи; пропозиція фірми та галузі в короткостроковому періоді і її зв'язок з кривими витрат, графік галузевої пропозиції; рівновага фірми та галузі в короткостроковому періоді. Пропозиція фірми у короткостроковому періоді. Поняття ринкової рівноваги. Визначення рівноважного обсягу та рівноважної ціни. Пропозиція фірми та галузі.

Ринок досконалої конкуренції в довгостроковому періоді. Пропозиції фірм у довгостроковому періоді та її можливі конфігурації в галузях з постійними, зростаючими, спадними витратами, тривала рівновага фірми, галузі, ринку та механізм її підтримки.

Визначення ефективності ринку досконалої конкуренції. Ефективність ринку досконалої конкуренції. Переваги та недоліки досконалої конкуренції.

Тема 9. Монопольний ринок

Характерні риси ринку чистої монополії. Види монополій. Ознаки "чистої монополії", бар'єри вступу до монопольного ринку економічні, адміністративні та правові, попит та дохід фірми-монополіста. Характерні риси та особливості існування ринку чистої монополії. Основні види монополій.

Монопольний ринок у короткостроковому та довгостроковому періодах. Вибір монополістом обсягу виробництва та ціни, вплив на поведінку монополіста цінової еластичності попиту; визначення монопольної ціни та цінова дискримінація, рівновага фірми-монополіста в довгостроковому періоді, досягнення і утримання ринкової влади в довгостроковому періоді.

Особливості функціонування монополізованих ринків. Економічні наслідки монополізації галузі, порівняльна оцінка конкурентного та монопольного ринків. Переваги та недоліки діяльності фірми-монополіста. Суспільні втрати від діяльності монополіста.

Тема 10. Олігополія та ринок монополістичної конкуренції

Основні ознаки олігополії. Основні ознаки олігополістичного ринку. Нечисленність фірм в олігополістичних галузях, загальна взаємозалежність олігополістів, однорідність або диференційованість продукту, високі бар'єри для вступу до галузі. Некооперативна і кооперативна поведінка олігополістів. Цінова конкуренція. Модель дуополії Курно: договірна й конкурентна рівновага.

Поведінка фірм на олігополістичному ринку. Цінові війни. Олігополія з погляду теорії ігор. "Дилема ув'язнених" – приклад некооперативної гри з ненульовою сумою. Картелі. Цінові війни. Аналіз ламаної лінії попиту. Негнучкість цін. Теорія змови. Картельні союзи. Умови та чинники формування картелю. Показники монопольної влади. Ціноутворення за принципом "витрати плюс". Ефективність та соціально-економічні наслідки олігополії.

Монополістична конкуренція. Ознаки монополістичної конкуренції, умови вступу до галузі, спосіб дій фірми на ринку монополістичної конкуренції; еластичність попиту фірми в умовах монополістичної конкуренції, визначення оптимального обсягу виробництва та цінова політика, умова досягнення та підтримання беззбитковості в довгостроковому періоді;

суть та передумови нецінової конкуренції, поглиблення диференціації продукту та рекламна діяльність, нецінова конкуренція, її види та наслідки для виробників та споживачів. Реклама, її роль у формуванні попиту. Переваги та недоліки реклами.

Антимонопольна політика. Потреба державного регулювання монополії, антимонопольна політика. Вимірювання монопольної влади. Проблеми природних монополій. Антимонопольне законодавство України.

Тема 11. Утворення похідного попиту. Ринок праці.

Утворення похідного попиту. Попит на продукт та попит на фактори виробництва (похідний попит), споживання факторів виробництва, виробнича функція, витрати виробництва та попит на фактори виробництва, похідний попит на досконало конкурентному ринку продукту.

Попит на працю за умови досконало конкурентного ринку ресурсів. праця як фактор виробництва, її мобільність; характеристика досконало конкурентного ринку праці; граничний вигаш виробника від найму праці та обґрунтування рішення про найм; формування індивідуального, галузевого та ринкового попиту на працю.

Ринкова пропозиція праці на досконало конкурентному ринку: обґрунтування вибору робітника щодо праці і відпочинку, ринкова пропозиція послуг праці, рівновага на ринку праці;

Ринок праці з недосконалою конкуренцією: попит монополії на працю та монопольна рівновага, моносонічний та олігосонічний ринки, двостороння монополія.

Тема 12. Ринок капіталу та природних ресурсів (землі).

Капітал як фактор виробництва. Капітал як ресурс тривалого використання; форми капіталу; рух капіталу та капітальні фонди;

Попит та пропозиція капіталу. Вибір у часі. Поняття вибору у часі, споживання та інвестиції, уподобання у часі, побудова бюджетного обмеження для випадку вибору обсягів споживання між теперішніми та майбутніми періодами, оптимальний вибір;

Попит та пропозиція капіталу. Вступ до аналізу інвестиційних рішень. Поняття дисконтованої величини, види процентних ставок, реальна та номінальна процентні ставки, рівень дохідності, показники теперішньої та майбутньої вартості у прийнятті інвестиційних рішень; рівновага на ринку капіталу, формування процентної ставки як рівноважної ціни капіталу;

Ринок землі: особливості землі як фактора виробництва, формування пропозиції та попиту на землю, фактори впливу на попит на землю, рента, ціна землі як капіталізована рента.

Тема 13. Загальна ринкова рівновага та економічна ефективність

Поняття ринкової рівноваги, її аналіз. Часткова та загальна рівновага ринку, ефект зворотного зв'язку, закон Вальраса. Взаємозв'язок та взаємозалежність загальної економічної рівноваги та рівноваги на мікрорівні.

Рівновага в економіці обміну: необхідність та вигоди ринкового обміну, діаграма Еджворта, ефективність при обміні, крива контрактів, крива можливостей споживачів, загальна рівновага за Парето.

Ефективність у виробничій сфері: розподіл виробничих ресурсів; діаграма

Еджворта, крива виробничих контрактів, Парето – оптимальний розподіл ресурсів, ефективність на конкурентних ринках товарів.

Загальна рівновага та економіка добробуту. Добробут: сутність, критерії, показники. Основні теореми добробуту. Скринька Еджуорта.

Перерозподіл доходу. Крива Лоренца. Нерівність доходів. Крива Лоренца та коефіцієнт Джині. Вплив податків на загальну економічну рівновагу.

Тема 14. Держава в мікроекономічній теорії: зовнішні ефекти та суспільні блага.

Економічна роль держави у ринковій економіці. Вади ринкового саморегулювання. Необхідність та причини втручання держави в економічні процеси за ринкових умов, функції держави.

Позаринкові (зовнішні) ефекти, їх економічний зміст: поняття про зовнішні ефекти, суспільні та приватні витрати (вигоди), коригуючі податки та субсидії, теорема Коуза-Стіглера.

Ринки в умовах невизначеності та асиметричної інформації. Вплив асиметричної інформації на ринки високоякісних товарів. Сигнали ринку.

Тема 15. Держава в мікроекономічній теорії: теорія суспільного вибору.

Суспільні блага та суспільний вибір. Поняття громадських благ, приватні та громадські блага попит на громадські блага і ефективний їх обсяг, можливість ринку і держави щодо забезпечення громадськими благами, теорія суспільного вибору позитивний (описовий) аналіз поведінки уряду, застосування теорії громадського вибору у поведінці уряду.

Економічна теорія бюрократії. Політична рента. Неспроможність державної влади і неспроможність ринку.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ II. МАКРОЕКОНОМІКА

Тема 1. Макроекономіка як наука

Макроекономіка: місце і роль в розвитку економічної теорії. Предмет макроекономіки. Макромодель кругообігу ресурсів, продуктів і доходів у змішаній економіці. Основні макроекономічні суб'єкти та їхня взаємодія.

Макроекономіка як теоретична основа економічної політики. Інструментарій макроекономічного регулювання.

Методи макроекономічних досліджень. Макромоделі. Функції макроекономіки.

Основні етапи розвитку макроекономіки: економічна таблиця Ф. Кене; класична економічна теорія; кейнсіанська теорія; некейнсіанська та неокласична теорії.

Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Система національних рахунків як міжнародний стандарт макроекономічного рахівництва. Методологічні принципи системи національних рахунків. Основні категорії системи національних рахунків: інституціональна одиниця, сектори, економічні операції, рахунки.

Національна економіка та її агреговані показники. Основні макроекономічні показники: національний обсяг виробництва; загальний рівень цін; процентна ставка; зайнятість.

Система національних рахунків. Перехід до системи національних рахунків в

Україні. Валовий випуск, кінцева та проміжна продукція. Валовий національний продукт (ВНП) і методи його обчислення за видатками та доходами. Взаємозв'язок валового національного продукту (ВНП) з валовим внутрішнім продуктом (ВВП), з чистим національним продуктом (ЧНП), з національним доходом (НД), з особистим доходом, з доходом кінцевого використання. Номінальний та реальний ВВП. Дефлятор. Фактичний та потенційний ВВП.

Рух і розподіл національного продукту. Національне багатство.

Функціональний та особистий розподіл доходів. Формування доходів.

Використання ВНП та НД для визначення рівня життя. Чистий економічний добробут (ЧЕД).

Тема 3. Ринок праці

Зайнятість і безробіття. Населення як джерело робочої сили. Показники рівня використання робочої сили: рівень зайнятості, рівень безробіття, коефіцієнт участі в робочій силі. Види безробіття: фрикційне, структурне, циклічне, природне. Повна зайнятість, неповна зайнятість, надмірна зайнятість. Обчислення природного рівня безробіття.

Механізм ринку праці. Неокласична теорія ринку праці. Неокласична функція попиту на працю. Неокласична функція пропозиції праці. Графічна інтерпретація неокласичної моделі ринку праці. Кейнсіанська теорія ринку праці. Кейнсіанська функція попиту на працю. Кейнсіанська функція пропозиції праці. Графічна інтерпретація кейнсіанської моделі ринку праці. Соціально-економічні наслідки від безробіття. Закон Оукена.

Тема 4. Товарний ринок

Структура сукупного попиту. Фактори, які впливають на споживчий попит, інвестиційний попит, попит держави та попит закордону.

Крива сукупного попиту AD. Цінові та нецінові фактори, що визначають сукупний попит. Сукупна пропозиція та фактори, що її визначають. Крива сукупної пропозиції AS. Цінові та нецінові фактори, що визначають сукупну пропозицію.

Рівновага сукупного попиту та сукупної пропозиції. Три варіанти макрорівноваги.

Мультиплікатор у моделі AD – AS.

Тема 5. Грошовий ринок

Пропозиція грошей. Сутність пропозиції грошей та грошові агрегати. Грошова база і її компоненти: готівка і банківські резерви, обов'язкові й надлишкові резерви. Грошовий мультиплікатор, коефіцієнт готівки, резервна норма. Мультиплікація грошової бази банківською системою. Грошова пропозиція як функція процентної ставки і крива пропозиції грошей.

Попит на гроші. Класична теорія попиту на гроші. Рівняння грошового попиту кількісної теорії грошей. Кейнс про мотиви попиту на гроші. Кейнсіанське рівняння попиту на гроші і функція попиту на гроші. Процентна ставка як ціна грошей

Механізм грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку. Роль банківської системи в формуванні та функціонуванні грошового ринку

Тема 6. Інфляційний механізм

Сутність та види інфляції. Темп інфляції та методи його обчислення. Види інфляції залежно від її темпів: помірна, галопуюча, гіперінфляція. Інфляція попиту, інфляція витрат. Очікувана і неочікувана інфляція.

Причини та наслідки інфляції. Кейнсіанська теорія щодо причини інфляції та її недоліки. Роль грошей в інфляційному механізмі: монетаристський та кейнсіанські підходи. Чинники інфляції попиту і витрат. Інфляційні очікування. Наслідки високої інфляції. Інфляція і безробіття. Крива Філіпса.

Тема 7. Споживання домогосподарств

Доходи домогосподарств як джерело споживання. Доходи і витрати домогосподарств у моделі економічного кругообігу. Особистий дохід у приватній закритій економіці та його складові. Особистий дохід у приватній закритій економіці та його складові. Особистий наявний дохід у приватній закритій економіці: його кількісна визначеність та розподіл. Заощадження та споживання домогосподарств. Зв'язок між диференціацією доходів і споживанням: крива Лоренца, деціальний коефіцієнт, коефіцієнт Джині.

Кейнсіанська функція споживання. Гранична схильність до споживання та заощаджень. Чинники, що впливають на граничну схильність до споживання. Гранична схильність до споживання та заощаджень. Гранична схильність до споживання та заощаджень. Середня схильність до споживання та заощаджень. Індуцьоване та автономне споживання. Чинники автономного споживання: багатство, заощадження.

Функції споживання з урахуванням фактору часу. Теорія Фішера про міжчасовий вибір споживача. Вплив на споживання поточного доходу, заощаджень та позик. Гіпотеза життєвого циклу Модільяні. Функція споживання за гіпотезою життєвого циклу. Гіпотеза постійного доходу. Функція споживання за гіпотезою постійного доходу.

Тема 8. Приватні інвестиції

Інвестиції в основний капітал. Кейнсіанська функція інвестицій. Гранична ефективність капіталу. Графічна та математична інтерпретація кейнсіанської функції інвестицій. Неокласична функція інвестицій. Бажаний обсяг капіталу, граничні витрати на капітал, очікуваний обсяг виробництва. Модель гнучкого акселератора. Математична інтерпретація кейнсіанської функції інвестицій. інтерпретація неокласичної функції інвестицій.

Проста інвестиційна функція. Процентна ставка і прибутковість інвестиційних проєктів. Бухгалтерський метод визначення прибутковості інвестиційних проєктів. Метод чистої дисконтованої вартості. Графічна інтерпретація простої інвестиційної функції. Зміна автономних інвестицій та її графічна інтерпретація. Чинники автономних інвестицій: технічний прогрес, рівень забезпеченості основним капіталом, податки на підприємців, ділові очікування. Інвестиції в основний капітал. Кейнсіанська функція інвестицій. Гранична ефективність капіталу. Графічна та математична інтерпретація кейнсіанської функції інвестицій. Неокласична функція інвестицій. Бажаний обсяг капіталу, граничні витрати на капітал, очікуваний обсяг виробництва. Математична інтерпретація неокласичної функції інвестицій. Модель простого акселератора.

Заощадження та інвестиції. Заощадження як джерело і фінансове обмеження інвестицій. Залежність заощаджень від доходу. рівновага між заощадженнями та інвестиціями як закон-тенденція. Класичний механізм урівноваження заощаджень з інвестиціями. Кейнсіанський механізм урівноваження заощаджень з інвестиціями. Роль фінансової системи в трансформації заощаджень в інвестиції. Фінансові посередники.

Тема 9. Сукупні витрати і ВВП

Сукупні витрати і рівноважний ВВП. Визначення рівноважного ВВП на основі методу «витрати–випуск». Фактичні та заплановані витрати. Модель «кейнсіанський

хрест». Визначення рівноважного ВВП за методом «вилучення–ін'єкції». Заплановані та незаплановані інвестиції. Модель «заощадження–інвестиції».

Мультиплікатор витрат. Індуційовані й автономні витрати. Алгебраїчна модель простого мультиплікатора та його сутнісне визначення. Механізм мультиплікації автономних витрат. Ефект мультиплікатора та його математична та графічна інтерпретація.

Сукупні витрати і потенційний ВВП. Рецесійний розрив як наслідок дефіциту автономних витрат в умовах неповної зайнятості. Графічна та математична інтерпретація рецесійного розриву. Інфляційний розрив як наслідок надлишку автономних витрат в умовах повної зайнятості. Графічна та математична інтерпретація інфляційного розриву.

Тема 10. Циклічні коливання та економічне зростання

Економічні коливання. Циклічні і нециклічні коливання. Види циклічних коливань. Економічний (діловий) цикл: зміст, структура, індикатори.

Модель ділового циклу на основі механізму мультиплікатора-акселератора. Інтерпретації ділового циклу: теорія Р.Фріша і теорія Д.Хікса. Модель реального економічного циклу.

Економічне зростання: зміст, фактори, вимірювання.

Виробнича функція. Трансформація виробничих факторів у продукт. Внесок окремих факторів у економічне зростання. Залишок Солоу. Економічне зростання на основі моделі AD-AS і кривої виробничих можливостей.

Модель економічного зростання Солоу. Основні передумови моделі. Вплив запасу капіталу на економічне зростання. „Золоте правило” нагромадження як критерій максимізації рівня споживання. Вплив приросту населення на економічне зростання. Вплив технічного прогресу на економічне зростання. Висновки моделі Солоу.

Альтернативні моделі економічного зростання.

Тема 11. Держава в системі макроекономічного регулювання

Класична теорія державного регулювання. Марксистська теорія державного регулювання. Кейнсіанська теорія як теоретична база державного регулювання економіки. Передумови виникнення кейнсіанської теорії. Критика кейнсіанцями класичного положення про державне невтручання в економіку. Основні положення кейнсіанської теорії про вплив держави на економіку. Роль держави в економічному кругообігу. Модель економічного кругообігу з урахуванням держави. Державні видатки. Позики уряду. Перерозподільна функція держави. Стабілізаційна функція держави. Методи державного регулювання.

Тема 12. Фіскальна політика

Поняття фіскальної політики. Модель економічної рівноваги за методом «витрати–випуск». Трансформація функції споживання з урахуванням держави. Модель економічної рівноваги за методом «вилучення–ін'єкції». Вплив держави на кількісну визначеність приватних заощаджень. Державні та національні заощадження. Рівновага між національними заощадженнями та національними інвестиціями. Рівновага між приватними інвестиціями і внутрішніми джерелами їх фінансування.

Вплив держави на економічну рівновагу. Чисті видатки і трансформація функції споживання. Модель економічної рівноваги за методом „видатки–випуск”. Державні та національні заощадження. Модель економічної рівноваги за методом „вилучення–ін'єкції”.

Дискреційна фіскальна політика. Стимулювальна та стримуюча фіскальна політика.

Граничний коефіцієнт податків і складний мультиплікатор видатків. Мультиплікатор податків. Мультиплікативний вплив державних закупівель і чистих податків на реальний ВВП. Мультиплікатор збалансованого бюджету.

Автоматична фіскальна політика. Автоматичні чисті податки як вмонтовані стабілізатори. Стабілізаційний вплив на економіку автоматичної фіскальної політики в умовах падіння та зростання виробництва. Ефект гальмування автоматичної фіскальної політики та необхідність її доповнення дискреційною політикою.

Фіскальна політика з урахуванням пропозиції. Наслідки фіскальної політики на основі моделі „сукупний попит – сукупна пропозиція”. Вплив зниження податків на ВВП. Згідно з теорією економіки пропозиції. Наслідки стимулювальної податкової політики для державного бюджету. Крива Лаффера про залежність між податковими ставками і податковими надходженнями до бюджету.

Фіскальна політика та державний бюджет. Вплив фіскальної політики та циклічних коливань на державний бюджет. Фактичне, потенційне та циклічне бюджетне сальдо. Оцінка бюджетної політики в умовах повної та неповної зайнятості. Суперечність між стабілізаційною та бюджетною функціями фіскальної політики. Концепції збалансування державного бюджету. Джерела дефіцитного фінансування. Державний борг та ефект витіснення. Емісійне фіксування бюджетного дефіциту та інфляція.

Тема 13. Монетарна політика

Сутність монетарної політики. Кінцеві цілі монетарної політики та зв'язок між ними. Проміжні цілі монетарної політики та проблема їх вибору. Інструменти монетарної політики: операції на відкритому ринку, операції на валютному ринку, облікова (дисконтна) ставка, нормативи обов'язкового резервування.

Монетарна політика в моделі $AD-AS$. Монетарна політика на основі каналу «процентна ставка – інвестиції». Наслідки впливу на економіку стимулюючої монетарної експансії в короткостроковому періоді та їх графічна інтерпретація. Наслідки впливу на економіку монетарної експансії в довгостроковому періоді та їх графічна інтерпретація. Нейтральність грошей у довгостроковому періоді.

Тема 14. Зовнішньоекономічна діяльність

Платіжний баланс. Сутність та методологія складання платіжного балансу. Дебетові та кредитові операції. Еквівалентний обмін цінностей і трансферти. Автономна стаття «Помилки та упущення». Рахунок поточних операцій та його складові. Рахунок капітальних операцій і зміст його складових. Взаємозв'язки рахунків. Модель платіжного балансу. Модель балансу автономних операцій. Резервні активи як регулююча стаття платіжного балансу.

Валютний курс. Валюта та його види. Номінальний валютний курс і способи котирування валюти. Чинники, що впливають на номінальний валютний курс. Паритет купівельної спроможності. Фіксований і плаваючий валютний курс. Модель реального валютного курсу. Двосторонній і багатосторонній валютний курс.

Вплив зовнішньої торгівлі на економіку. Вплив зовнішньої торгівлі на умови формування рівноважного ВВП, обчисленого за методом «витрати–випуск». Гранична схильність до імпорту. Функція споживання у відкритій економіці. Вплив зовнішньої торгівлі на умови формування економічної рівноваги, визначеної за методом «вилучення–ін'єкції». Країна як чистий дебітор або як чистий кредитор. Чинник, що впливають на чистий експорт. Функція чистого експорту. Вплив чистого експорту на ВВП, мультиплікатор витрат у відкритій економіці.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин								
	денна форма					заочна форма			
	тижні	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
			л	с	с.р.		л	с	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Змістовний модуль I. Мікроекономіка									
Тема 1. Вступ до мікроекономіки	1	3	-	-	3				
Тема 2. Ринок: попит, пропозиція та їх взаємодія	1	5	1	1	3				
Тема 3. Еластичність	2	5	1	1	3				
Тема 4. Теорія корисності та оптимальний вибір споживача	2	5	1	1	3				
Тема 5. Теорія ринкового попиту	3	5	1	1	3				
Тема 6. Теорія фірми: виробництво	3	5	1	1	3				
Тема 7. Витрати виробництва, виручка та прибуток	4	5	1	1	3				
Тема 8. Ринок досконалої конкуренції	4	5	1	1	3				
Тема 9 Монопольний ринок	5	5	1	1	3				
Тема 10. Олігополія як вид ринкової структури	5	5	1	1	3				
Тема 11. Ринок монополістичної конкуренції	6	5	1	1	3				
Тема 12. Антимонопольна політика	6	5	1	1	3				
Тема 13. Утворення похідного попиту. Ринок праці.	7	5	1	1	3				
Тема 14. Ринок капіталу та природних ресурсів (землі).	7	5	1	1	3				
Тема 15. Загальна ринкова рівновага та економічна ефективність	7	5	1	1	3				
Разом за змістовним модулем I		73	14	14	45				
Змістовний модуль II. Макроекономіка									
Тема 1. Макроекономіка як наука	8	5	-	-	5				
Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків	8	5	1	1	3				

Тема 3. Ринок праці	9	5	1	1	3				
Тема 4. Товарний ринок	9	7	2	2	3				
Тема 5. Грошовий ринок	10	6	1	2	3				
Тема 6. Інфляційний механізм	10	5	1	1	3				
Тема 7. Споживання домогосподарств	11	5	1	1	3				
Тема 8. Приватні інвестиції	12	5	1	1	3				
Тема 9. Сукупні витрати і ВВП	12	5	1	1	3				
Тема 10. Циклічні коливання та економічне зростання	13	5	1	1	3				
Тема 11. Держава в системі макроекономічного регулювання	13	5	1	1	3				
Тема 12. Фіскальна політика	14	6	2	1	3				
Тема 13. Монетарна політика	14	7	2	2	3				
Тема 14. Зовнішньоекономічна діяльність	15	6	1	1	4				
Разом за змістовним модулем II		77	16	16	45				
Всього		150	30	30	90				

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до мікроекономіки	-
2	Ринок: попит, пропозиція та їх взаємодія	1
3	Еластичність	1
4	Теорія корисності та оптимальний вибір споживача	1
5	Аналіз поведінки споживача	1
6	Теорія фірми: виробництво	1
7	Витрати виробництва, виручка та прибуток	1
8	Ринок досконалої конкуренції	1
9	Монопольний ринок	1
10	Олігополія та ринок монополістичної конкуренції	1
11	Утворення похідного попиту. Ринок праці	1
12	Ринок капіталу	1
13	Загальна ринкова рівновага та економічна ефективність	1
14	Держава в мікроекономічній теорії: зовнішні ефекти та суспільні блага	1
15	Держава в мікроекономічній теорії: теорія суспільного вибору. Неспроможність державної влади	1
16	Макроекономіка як наука	-
17	Макроекономічні показники в системі національних рахунків	1
18	Ринок праці	1
19	Товарний ринок	2
20	Грошовий ринок	1
21	Інфляційний механізм	1
22	Споживання домогосподарств	1
23	Приватні інвестиції	1
24	Сукупні витрати і ВВП	1
25	Циклічні коливання та економічне зростання	1
26	Держава в системі макроекономічного регулювання	1
27	Фіскальна політика	2
28	Монетарна політика	2
29	Зовнішньоекономічна діяльність	1
	Всього	30

5. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентів

Питання до екзамену з дисципліни «Мікроекономіка та макроекономіка»

1. Обмеженість ресурсів: крива виробничих можливостей, альтернативні витрати.
2. Предмет та методи мікроекономіки.
3. Попит, закон попиту та його нецінові чинники.
4. Пропозиція, закон пропозиції та її нецінові чинники.
5. Механізм ринкової рівноваги за Вальрасом.
6. Механізм ринкової рівноваги за Маршалом.
7. Цінова еластичність попиту: визначення та види.
8. Перехресна еластичність попиту
9. Цінова еластичність пропозиції
10. Теорія корисності: перший та другий закони Госсена
11. Крива байдужості. Гранична норма заміни.
12. Бюджетна лінія та її характеристики.
13. Еквіваріантний принцип максимізації корисності: довести графічно
14. Формування індивідуального попиту на основі зміни ціни блага
15. Формування індивідуального попиту на основі зміни доходу споживача
16. Криві Енгеля, закон Енгеля
17. Ефект заміщення і ефект доходу (графічна інтерпретація)
18. Формування ринкового попиту
19. Ефекти «наслідування більшості», «сноба» і Веблена
20. Надлишок споживача та споживчий надлишок на ринку.
21. Теорія виробництва: основні виробничі функції
22. Ізокванта та її характеристики.
23. Виробництво у короткостроковому періоді: закон спадної продуктивності
24. Замінність виробничих факторів. Гранична норма технічного заміщення.
25. Ефект масштабу виробництва
26. Суть та види витрат.
27. Зміна середніх та граничних витрат у короткостроковому періоді.
28. Ізокоста та її характеристики.
29. Мінімізація витрат у довгостроковому періоді.
30. Зміна довгострокових середніх витрат під дією ефекту масштабу
31. Правило вибору обсягу виробництва (максимізації прибутку) конкурентної фірми.
32. Рівновага конкурентної фірми (максимізація прибутку) у короткостроковому періоді
33. Формування кривої пропозиції конкурентної фірми (короткостроковий період)
34. Рівновага конкурентної фірми (максимізація прибутку) у довгостроковому періоді
35. Формування кривої пропозиції конкурентної фірми у довгостроковому періоді
36. Виробничий надлишок фірми та ринку.
37. Суспільна ефективність ринку досконалої конкуренції

38. Модель «чистої» монополії та її характеристики
39. Попит та дохід монополіста
40. Рівновага монополіста у короткостроковому періоді (графічна інтерпретація)
41. Цінова дискримінація першого ступеня в умовах монополії
42. Цінова дискримінація другого та третього ступеня в умовах монополії
43. Монопольна влада: вимірювання та джерела
44. Наслідки монополізації галузі для суспільства
45. Основні ознаки олігополістичного ринку.
46. Лідерство в ціноутворенні на олігополістичному ринку
47. Теорія ігор в олігополістичній стратегії.
48. Олігополістичне ціноутворення за принципом «витрати плюс».
49. Модель «ламаної кривої попиту» на олігополістичному ринку
50. Кооперована олігополія: картель
51. Суспільна ефективність олігополії
52. Характерні риси монополістичної конкуренції
53. Форми нецінової конкуренції на ринку монополістичної конкуренції.
54. Рівновага фірми на ринку монополістичної конкуренції (короткостроковий період)
55. Рівновага фірми на ринку монополістичної конкуренції (довгостроковий період)
56. Суспільна ефективність монополістичної конкуренції
57. Похідний попит: взаємозв'язок ринків продукту та факторів виробництва
58. Формування кривої попиту на ресурс
59. Вибір оптимальної кількості ресурсу фірмою на конкурентному ринку факторів
60. Зміни у попиті на ресурс фірми на конкурентному ринку факторів
61. Еластичність попиту на ресурс та фактори, що її визначають
62. Криві попиту на ресурс за умов досконалої та недосконалої конкуренції
63. Особливості ринку праці
64. Ефект заміщення і ефект доходу при зміні ставки зарплати
65. Формування кривої індивідуальної пропозиції праці
66. Монополія профспілки на ринку праці
67. Монопсонія на ринку праці
68. Попит, пропозиція та рівновага на ринку фізичного капіталу
69. Модель конкурентного ринку позичкових коштів
70. Вибір домогосподарств між поточним і майбутнім споживанням
71. Формування фірмою інвестиційного попиту
72. Рівновага на ринку послуг землі
73. Диференціальна земельна рента
74. Визначення ціни землі
75. Взаємозв'язок та взаємозалежність загальної економічної рівноваги та рівноваги на мікрорівні
76. Економічна роль держави у ринковій економіці. Вади ринкового саморегулювання
77. Нерівність доходів. Крива Лоренца та коефіцієнт Джині
78. Позаринкові (зовнішні) ефекти, їх економічний зміст
79. Позаринкові (зовнішні) ефекти, їх економічний зміст

80. Суспільні блага та суспільний вибір
81. Предмет макроекономіки.
82. Економічна система як об'єкт макроекономіки. Типи економічних систем.
83. Макроекономічні суб'єкти та їх взаємодія.
84. Методи макроекономічного аналізу.
85. Функції макроекономіки.
86. Основні макроекономічні показники.
87. Методи розрахунку ВВП.
88. Система національних рахунків як нормативна база макроекономічного рахівництва.
89. Номінальний та реальний ВВП. Дефлятор.

90. Особливості макроекономічних показників.
91. Чистий економічний добробут.
92. Сукупний попит та фактори що його визначають.
93. Сукупна пропозиція та фактори що її визначають.
94. Рівновага сукупного попиту та сукупної пропозиції.
95. Суб'єкти об'єкти та структура національного ринку.
96. Ринок товарів та платних послуг та його рівновага.
97. Ринок грошей та цінних паперів та його рівновага.
98. Ринок робочої сили та його рівновага.
99. Загальна рівновага національного ринку.
100. Циклічність як форма економічного розвитку.
101. Інфляція та її наслідки.
102. Економічна рівновага у довгостроковому періоді. Рецесійний та інфляційний розрив.
103. Зайнятість як економічна проблема.
104. Безробіття: суть, види та наслідки. Закон Оукена.
105. Державне регулювання ринку робочої сили і державна система забезпечення зайнятості.
106. Система соціального захисту громадян в умовах ринку.
107. Фіскальна політика.
108. Мультиплікатори фіскальної політики.
109. Автоматичні стабілізатори та дискреційна стабілізаційна політика.
110. Державний бюджет та бюджетне обмеження.
111. Державний борг і його види.
112. Грошова система: сутність та основні елементи.
113. Структура грошової маси.
114. Пропозиція грошей та фактори, що її визначають.
115. Депозитний та грошовий мультиплікатори.
116. Грошово-кредитна політика держави.
117. Пропозиція грошей і бюджетне обмеження.
118. Кейнсіанська та монетаристська концепції грошової політики.
119. Причини нестабільності грошово-кредитної системи та заходи щодо її стабілізації.
120. Соціально-економічні наслідки інфляції.
121. Антиінфляційна політика держави.
122. Світове господарство і національна економіка. Форми міжнародних економічних відносин.

123. Міжнародна торгівля: роль, обсяг, структура, особливості. Платіжний баланс і торговий дефіцит.
124. Валютна система, валютний курс та фактори, які впливають на його зміну.
125. Міжнародна валютно-кредитна система.
- 126.45. Вивіз капіталу, як провідна форма міжнародних економічних відносин. Модель міжнародного руху капіталів.
127. Міграція робочої сили, як форма міжнародних економічних відносин. Основні напрямки міжнародної трудової міграції.
128. Економічне зростання та його типи.
129. Фактори і темпи економічного зростання.
130. Модель економічного зростання Роберта Солоу.
131. Модель економічного зростання Домара-Харрода.
132. Історія розвитку макроекономічної науки.
133. Споживання та заощадження, як функції доходу.
134. Недоходні фактори споживання та заощадження.
135. Сукупний попит на інвестиції.
136. Модель "витрати-випуск".
137. Модель "вилучення-ін'єкції".
138. Рівноважний ВВП в умовах різного рівня зайнятості.
139. Роль держави у змішаній економіці.
140. Класична теорія як теоретична база державного невтручання в економіку.
141. Кейнсіанська теорія як теоретична база державного регулювання економіки.
142. Фіскальна політика з урахування пропозицій.
143. Банківська система та грошовий мультиплікатор.
144. Вплив зовнішньої торгівлі на ВВП.
145. Механізм зовнішньо-економічної політики.
146. Економічна нерівність і політика соціального захисту населення.
147. Застосування моделі IS-LM для аналізу економіки України.
148. Класифікація основних макроекономічних змінних відносно до їхніх циклічних властивостей.
149. Антикризова політика держави.
150. Крива Лаффера для інфляційного податку.
151. Проста модель кругообігу продуктів і доходів.
152. Повна відкрита модель кругових потоків.
153. Особливості економічного розвитку України та перехід до економічного зростання.
154. Зайнятість та формування ринку праці в Україні.
155. Макроекономічна політика у відкритій економіці.
156. Альтернативні погляди на макротеорію та макрополітику.
157. Передавальний механізм монетарної політики.
158. Знаряддя та завдання монетарної політики.

ТЕСТИ

1. Мікроекономіка – це наука, яка :

- а) вивчає економіку країн близького та дальнього зарубіжжя
- б) вивчає поведінку окремих економічних одиниць і структур та їх взаємодію в процесі виробництва ;
- в) аналізує, прогнозує та констатує можливі варіанти розвитку окремо взятої країни ;
- д) жодна з наведених відповідей не є правильною;

2. До складу економічної моделі входять :

- а) відомі та екзогенні змінні ;
- б) екзогенні та ендогенні змінні;
- г) ендогенні, екзогенні та невідомі змінні;
- д) економічна модель не містить ніяких змінних.

3. Альтернативна вартість – це

- 1. кількість одиниць товару А, яка використовується для виробництва блага В;
- 2. вартість втрачених можливостей ;
- 3. кількість одиниць товару, якою необхідно пожертвувати заради виробництва однієї додаткової одиниці іншого товару ;
- 4. правильна відповідь (2) та (3) ;

4. Прикладом суспільних благ є :

- а) національна оборона ;
- б) маяк;
- г) всі відповіді ;
- д) свіже повітря .

5. Межа виробничих можливостей – це

- а) крива , яка показує мінімальну кількість продукції, яку може виробити економіка за даного рівня технологічного розвитку і наявних факторів виробництва ;
- б) гіпербола, яка показує максимальну кількість продукції, яку може виробити економіка за даного рівня технологічного розвитку і наявних факторів виробництва;
- в) крива , яка показує максимальну кількість продукції, яку може виробити економіка за даного рівня технологічного розвитку;
- г) крива , яка показує максимальну кількість продукції, яку може виробити економіка за наявних факторів виробництва;

6. Людські ресурси – це

- А) все те, що може бути використане у процесі виробництва без попередньої обробки;
- Б) потенціал фізичної та розумової енергії людей, яка використовується у процесі виробництва благ;
- В) дієздатне населення чоловічої статі від 16 до 60 років;
- Г) вся зайнята у процесі виробництва “прекрасна половина” людства;

лінії бюджетного обмеження:

- а) 8A і 1B
- б) 7A і 1B
- в) 6A і 6B
- г) 5A і 6B

15. Рівновага споживача на карті індивідуальності – це:

- а) будь-яка точка перетину лінії бюджетного обмеження і кривої байдужості
- б) будь-яка точка на найвищій кривій байдужості
- в) точка, в якій нахил бюджетного обмеження і дотичної до неї кривої байдужості однаковий
- г) будь-яка точка, яка знаходиться в площині, обмеженій бюджетною лінією

16. Ринковий (сукупний попит) – це:

- а) попит окремого споживача на ринку певного товару;
- б) конкретна кількість товару, яку хоче купити споживач;
- в) сукупність індивідуальних попитів на даний товар;
- г) попит на міському ринку.

17. Закон спадної граничної корисності означає, що:

- а) відношення граничних корисностей до цін на предмети розкоші менше, ніж на товари першої необхідності
- б) корисність, яку приносить кожна наступна одиниця товару, зменшується зі збільшенням кількості спожитого товару
- в) відношення граничних корисностей до цін однаково для всіх товарів
- г) корисність спожитих товарів зменшується при збільшенні доходу споживача.

18. Крива байдужості –це :

- а) яка показує всі можливі комбінації товарів, які споживач може придбати за наявного доходу;
- б) яка показує всі можливі комбінації товарів, які приносять споживачу однаковий рівень задоволення;
- в) яка показує всі можливі комбінації товарів, які можна виготовити за наявних ресурсів;
- г) яка показує., від якої кількості одного з товарів споживач відмовляється заради додаткової одиниці іншого.

19. Зміна якого з факторів не викликає переміщення кривої попиту:

- а) Смаків та уподобань споживачів;
- б) Зміна цін на ресурси;
- в) Ціни товару;
- г) Чисельність та вік споживачів.

20. Удосконалення технології виробництва зміщує :

- а) криву попиту вгору вправо;
- б) криву попиту вниз вліво;
- в) криву пропозиції вниз вправо;
- г) криву пропозиції вгору вліво.

21. Макроекономіка (одна відповідь):

1. пояснює сутність економічних процесів і явищ, що відбуваються в суспільстві;
2. є сукупністю суб'єктивних поглядів на те, як має функціонувати економіка;
3. досліджує сутність, результати та наслідки діяльності всіх учасників народного господарства;
4. досліджує сутність і результати діяльності держави.

22. Основними ознаками ринкової економіки вільної конкуренції є (декілька відповідей):

1. приватна власність на засоби виробництва;
2. монополістична конкуренція;
3. свобода учасників економічної діяльності;
4. вільний вибір сфери економічної діяльності;
5. ринкове ціноутворення;
6. державне регулювання економіки;
7. вільний вибір партнерів у бізнесі;
8. стихійне ринкове регулювання;
9. натуральне виробництво;
10. державна власність на засоби виробництва;
11. переважання невеликого виробництва;
12. колективна приватна та державна власність.

23. Витрати на ресурси підприємницького сектору в простій моделі кругових потоків одночасно є потоками доходів (одна відповідь):

1. домашніх господарств;
2. державного сектору та сектору домашніх господарств;
3. державного сектору;
4. сектору домашніх господарств і сектору "закордон".

24. Встановіть відповідність між економічними категоріями та їхніми визначеннями:

1	Валовий випуск	А	Всі вироблені товари і послуги, які остаточно виходять із сфери виробництва, тобто не використовуються для подальшого виробництва
2	Кінцева продукція	Б	Товари і послуги, які купуються з метою подальшого перероблення, оброблення чи перепродажу
3	Проміжна продукція	В	Сукупна ринкова вартість товарів і послуг, виробленими резидентами країни за відповідний період

25. У чистому внутрішньому продукті враховують лише чисті інвестиції. (Так, Ні)

26. Сукупний попит (AD) – це (одна відповідь):

1. попит резидентів на товари і послуги, створені в країні та за її межами;
2. обсяг продукції, яку готові придбати макроекономічні суб'єкти за певного рівня цін;

3. платоспроможний попит господарств на товари і послуги;
4. сукупність індивідуальних попитів на товари і послуги, створені в країні.

27. До нецінових факторів, що впливають на сукупну пропозицію, належать (декілька правильних відповідей) (декілька відповідей):

1. зміна відсоткової ставки;
2. зміна рівня цін;
3. зміна цін на ресурси;
4. співвідношення на ринку національних та імпортованих ресурсів.

28. За класичною теорією обсяг інвестицій в економіку залежить від (декілька відповідей):

1. відсоткової ставки;
2. доходу домашніх господарств;
3. кон'юктурних коливань економіки;
4. альтернативної вартості інвестицій;
5. попиту на товари і послуги.

29. Встановіть відповідність між економічними категоріями та їхніми визначеннями:

1 Середня схильність до споживання	А Відношення зміни у споживанні до тієї зміни доходу, яка спричинила зміни у споживанні
2 Середня схильність до заощадження	Б Відношення споживання до доходу після оподаткування
3 Гранична схильність до споживання	В Відношення зміни обсягу заощаджень до зміни обсягу доходу
4 Гранична схильність до заощадження	Г Відношення обсягу заощаджень до доходу після оподаткування

30. Основні причини здійснення індуційованих інвестицій – це зростання (одна відповідь):

1. сукупного попиту в результаті збільшення національного доходу;
2. автономного споживання;
3. мультиплікатора;
4. продуктивності праці.

31. Яким рівнянням визначається рівновага на ринку товарів і платних послуг у простій кейнсіанській моделі (одна відповідь):

1. $I(i) = S(Y)$; 2. $I(i) = I(Y)$; 3. $S(i) = S(Y)$; 4. $I(Y) = S(i)$?

32. Мультиплікатор державних витрат обчислюється за формулою (одна відповідь):

1. $\Delta Y / \Delta I$; 2. $\Delta I / \Delta Y$; 3. $\Delta G / \Delta Y$; 4. $\Delta Y / \Delta G$.

33. Створення грошей банківською системою підвищує ліквідність економіки, але не збільшує багатства суспільства. (Так, Ні)

34. Первинним пропонувачем грошей є (одна відповідь):

1. центральний банк країни;
2. домашні господарства;
3. кредитні установи;
4. комерційні банки.

35. У банку К є депозит величиною 10 тис. грн. Норма обов'язкових резервів становить 25 %. Цей депозит може збільшити суму наданих позик на (тис. грн):

1. 25; 2. 30; 3. 7,5; 4. 10.

36. Об'єктом на ринку праці є (одна відповідь):

1. заробітна плата;
2. умови наймання;
3. наймані працівники;
4. трудові послуги.

37. За кейнсіанською теорією, для досягнення повної зайнятості потрібно (одна відповідь):

1. знижувати номінальну заробітну плату;
2. зменшувати величину допомоги на безробіття;
3. знижувати реальну заробітну плату;
4. використовувати державне втручання у функціонування ринку праці.

38. У період депресії найбільше зменшується (одна відповідь):

1. рівень заробітної плати;
2. рівень цін;
3. величина підприємницького прибутку;
4. державні закупівлі товарів і послуг.

39. Інфляція витрат зумовлена зростанням (одна відповідь):

1. споживчих витрат;
2. інвестиційних витрат;
3. собівартості продукції;
4. сукупних витрат.

40. Встановіть відповідність між політикою та їхніми інструментами:

А Фіскальна політика	1 Податкова ставка
Б Грошово-кредитна політика	2 Обов'язкові банківські резерви
	3 Податкові пільги
	4 База оподаткування
	5 Облікова відсоткова ставка
	6 Міжбанківський кредит

41. Яка з наведених відповідей відображає поведінкові функціональні зв'язки ендогенних параметрів макромоделі (одна відповідь):

1. $C = C(Y)$;
2. $Q = f(x_1, x_2, \dots, x_n)$;
3. $T = f(T(Y), Y)$;

4. $Y = C+I+G+NE$.

42. Для закритої двосекторної моделі економіки величина загального обсягу виробництва в грошовому еквіваленті дорівнює величині грошових доходів (одна відповідь):

1. підприємницького сектору;
2. держави;
3. домашніх господарств;
4. регіонів.

43. Встановіть відповідність між економічними категоріями та їхніми визначеннями:

1 Валовий національний продукт	A Ринкова вартість усіх кінцевих товарів і послуг, вироблених резидентами країни за певний проміжок часу
2 Валовий внутрішній продукт	B Являє собою найбільш точний показник створений та куплений населенням даної країни товарів та послуг за визначений період часу
3 Чистий національний продукт	V Ринкова вартість усіх кінцевих товарів та послуг, вироблених національними факторами виробництва як у межах своєї країни, так і за її межами за певний проміжок часу

44. Встановіть відповідність між економічними категоріями та їхніми визначеннями:

1 Інституційне безробіття	A Сума фрикційного та структурного безробіття
2 Природне безробіття	B Виникає внаслідок державного регулювання ринку праці
3 Фрикційне безробіття	V Виникає під впливом структурних диспропорцій на ринку праці, тобто коли з'являється невідповідність між попитом і пропозицією робочої сили за професіями, кваліфікацією та іншими ознаками
4 Структурне безробіття	Г Виникає в результаті порушення рівноваги між чисельністю найманих працівників відповідно до кваліфікаційного рівня, які бажають працювати за наймом за певного рівня заробітної плати й умов праці, з одного боку, і чисельністю та якістю робочих місць – з іншого боку

45. В економіці зайнято 50 працівників, кожен з яких працює 3000 годин у рік. Продуктивність праці становить 8 грн за год. Загальний обсяг виробничого продукту складає:

1. 150 000 грн;
2. 750 000 грн;
3. 1 000 000 грн;
4. 1 200 000 грн.

46. Мультиплікатор податків визначається за формулою:

1. $m = -\frac{c'}{1-c'}$ 2. $m = \frac{1}{1-c'(1-t)}$ 3. $m = \frac{1}{1-c'}$ 4. $m = \frac{c'}{1-c'}$

ЗАДАЧІ

Задача 1.

За даними таблиці розрахуйте такі показники: ВВП, споживання, ЧНП, чисті приватні інвестиції.

Показники	1-й рік	2-й рік
Вартість нового будівництва	7	7
Вартість виготовленого обладнання	14	14
Вартість виготовлених споживчих товарів	154	126
Вартість спожитих товарів	126	154
Амортизація будівель	14	14
Амортизація обладнання	14	14
Запас споживчих товарів на початок року	42	70
Запас споживчих товарів на кінець року	70	42

Задача 2.

За даними таблиці розрахуйте внесок будівельників у створення ВВП. Як уникнути подвійного розрахунку при вимірюванні ВВП? Дайте визначення “доданої вартості” та поясніть способи її обчислення.

Виробництво	Кінцева сума продажу (у.г.о.)	Купівля товарів, необхідних для виробництва (у.г.о.)
Будинку	20 000	
Скла	500	200
Цегли	12 000	4 000
Фарби	420	0
Інше	3 080	4 300

Задача 3.

Яким повинен бути рівноважний обсяг виробництва благ, щоб при автономному споживанні в 30 у.г.о. та граничній схильності до споживання 0,4 попит на автономні інвестиції становив 120 (у.г.о.)?

Задача 4.

За наведеними даними розрахуйте: ВВП (методами доходів та витрат); особистий дохід; дохід кінцевого використання; обсяг чистого експорту.

1.	Експорт	550,5
2.	Дивіденди	90
3.	Амортизація	460,5
4.	Зарплата	2163
5.	Державні закупки товарів та послуг	1865,5
6.	Рента	49,5
7.	Непрямі податки	385,5
8.	Додаткові виплати до зарплати	420
9.	Валові приватні інвестиції	1113,5
10.	Податки та доходи корпорацій	132
11.	Трансфертні платежі	480
12.	Проценти за капітал	301,5
13.	Доход індивідуальних власників	198
14.	Споживчі витрати	2782,5
15.	Імпорт	507

Задача 5.

За наведеними даними (в у.г.о.) розрахуйте макроекономічні показники та занесіть їх у таблицю. Визначить мультиплікатор інвестицій.
 $C=200+0,75Y$, $I=200$, $E=125$, $Z=25$, $T=200$

Національний дохід	Податки	Доход кінцевого використання	Споживання	Інвестиції	Державні витрати	Чистий експорт	Сукупний попит
1800							
2000							
2200							
2400							
2600							

Задача 6.

У таблиці наведені дані в у.г.о., які характеризують закриту економіку, функціонуючу при сталому рівні цін та відсутності державного втручання. Розрахуйте: граничну схильність до споживання, граничну схильність до заощадження та мультиплікатор інвестицій.

Реальний ЧНП	Споживчі витрати	Заощадження	Планові інвестиції	Сукупні витрати	Відхилення фактичних інвестицій від планових
1300	1290	10	22	1312	-12
1310	1298	12	22	1320	-10
1320	1306	14	22		
1330	1314	16	22		
1340	1322	18	22		
1350	1330	20	22		
1360	1338	22	22		
1370	1346	24	22		
1380	1354	26	22		
1390	1362	28	22	1384	+6
1400	1370	30	22	1392	+8

Задача 7.

Яким повинен бути рівноважний обсяг виробництва благ, щоб при автономному споживанні в 30 у.г.о. та граничній схильності до споживання 0,4 попит на автономні інвестиції становив 120 (у.г.о.)?

Задача 8.

Нехай функція споживання має вигляд: $C=200+0,6Y$; $I=500$. Визначить рівноважний НД та його зміни при зростанні інвестицій на 100 у.г.о.

Задача 9.

Функція заощадження має вигляд $S=-20+0,4Y$; інвестиції дорівнюють 20 у.г.о. Визначить: рівноважне значення НД, мультиплікатор та обсяг заощаджень.

Задача 10.

Поведінка макроекономічних суб'єктів характеризується такими даними:

$$C=0,8Y^v + 90; I=0,255Y+30; G=T; E=180; T(Y)=0,375; Z(Y)=0,2.$$

Визначити рівноважну величину НД.

Задача 11.

За даними таблиці розрахуйте середні та граничні податкові ставки.

Яким є податок: прогресивним; пропорційним; регресивним?

Доход	Податок	Середня ставка податку	Гранична податкова ставка
0	0		
50	5		
100	15		
150	30		
200	50		
250	75		

Задача 12.

Економіка країни характеризується такими даними: фактичний дохід дорівнює 4000 у.г.о., гранична схильність до споживання дорівнює 0,8; рівноважний дохід дорівнює 4200 у.г.о. Як повинні змінитися урядові витрати та величина податкових надходжень для досягнення економікою стану рівноваги за умови, що інші дані стали.

Задача 13.

Економіка країни знаходиться у стані рівноваги за умов, що споживання домашніх господарств визначається функцією $C=100+0,8Y^v$; інвестиції дорівнюють 100; витрати держави на купівлю благ – 200; трансфертні виплати з бюджету - 62,5; ставка прибуткового податку – 0,25. Визначать рівноважний НД та значення мультиплікатора.

Задача 14.

Провідні економісти прогнозують, що через рік економічна ситуація в країні буде характеризуватися такими даними: $C=100+0,7Y$; $I=100$ (у.г.о.); $G=200$ (у.г.о.); $Z(Y)=0,2$. Розрахуйте прогнозований рівень ВВП.

Задача 15.

За даними таблиці визначить величину грошового агрегату M_1 , M_2 , та M_3 .

Показники	В у.г.о.
Невеликі строкові внески	1630
Великі строкові внески	645
Чекові внески	448
Безчекові ощадні внески	300
Готівкові гроші	170

6. Методи навчання

Методами навчання є способи спільної діяльності й спілкування викладача і здобувачів вищої освіти, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців.

Під час навчального процесу використовуються наступні методи навчання:

Залежно від джерела знань: словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (рішення задач, ділові ігри).

За характером пізнавальної діяльності: пояснювально-наочний проблемний виклад; частково-пошуковий та дослідницький методи.

За місцем в навчальній діяльності:

- методи організації й здійснення навчальної діяльності, що поєднують словесні, наочні і практичні методи; репродуктивні й проблемно-пошукові; методи навчальної роботи під керівництвом викладача й методи самостійної роботи здобувачів вищої освіти;

- методи контролю й самоконтролю за навчальною діяльністю: методи усного, письмового контролю; індивідуального й фронтального, тематичного і систематичного контролю.

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти передбачено застосування таких навчальних технологій:

- *робота в малих групах* дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного здобувача вищої освіти в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування;

- *семінари-дискусії* передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів;

- *мозкові атаки* – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію;

- *кейс-метод* – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності фахівців і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу;

- *презентації* – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації.

Методи викладання навчальної дисципліни «Економікс: мікроекономіка» сприяють вирішенню таких задач:

– у сфері навчання – засвоєння основ знань про сучасну економіку, принципи і закономірності її функціонування та розвиток, умінь економічної діяльності;

– у сфері самосвідомості – усвідомлення свого індивідуального економічного потенціалу, формування усвідомленої громадянської економічної

поведінки;

– у сфері мотивації – розвиток інтересу до проблем економіки, постійної потреби в економічному знанні, прагнення у цивілізованому підприємстві, що має стати засобом соціального захисту, полегшити вирішення проблем зайнятості молоді, їхньої адаптації до ринку.

Проміжний контроль - модульні роботи; підсумковий контроль - іспит; підсумкова оцінка визначається з урахуванням результатів роботи студентів протягом семестру.

7. Критерії оцінки знань студентів

Критерії оцінки виконання навчальних завдань є одним з основних способів перевірки знань, умінь і навичок студентів з дисципліни “Історія економіки та економічної думки”. При оцінці завдань за основу слід брати повноту і правильність їх виконання. Необхідно враховувати такі вміння і навички студентів:

- диференціювати, інтегрувати та уніфікувати отримані знання;
- викладати матеріал логічно й послідовно;
- користуватися додатковою літературою.

Розрахунки рейтингу з дисципліни “Мікро та макроекономіка”

Вивчення дисципліни в робочому навчальному плані передбачено в одному навчальному семестрі:

Лекції – 30 год., практичних занять – 30 год., самостійної роботи – 90 год., що в сумі становить 150 год. (5 кредитів ECTS). Після вивчення дисципліни запланований іспит. Тривалість навчального семестру – 15 тижнів.

Розрахунковий рейтинг з дисципліни становить 100 балів. Рейтинг з навчальної роботи – 70 балів, рейтинг з атестації – 30 балів.

Рейтингові оцінки із змістових модулів

Термін навчання, тижні	Номер змістовного модуля	Навчальне навантаження, годин	Кредити ECTS	Рейтингова оцінка змістового модуля, бали	
				мінімальна	максимальна
1-7	1	75	2,5	60	100
8-15	2	75	2,5	60	100
Всього	2	150	5	42,0	70,0

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота															Підсумкова атестація (екзамен)	Загальна кількість балів	
Змістовий модуль 1																	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15			
6	6	6	6	8	8	6	6	6	8	6	8	8	6	6			
0-100																	
Змістовий модуль 2																	
T1,2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14					
7	7	7	8	7	7	7	8	7	7	7	7	7					
0-100																	
															0-30	0-100	

Примітки. Відповідно до «Положення про кредитно-модульну систему навчання в НУБіП України», затвердженого ректором університету

03.04.2009 р., рейтинг студента з навчальної роботи R_{HP} стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою

$$R_{HP} = \frac{0,7 \times (R_{OM}^{(1)} \times K_{OM}^{(1)} + R_{OM}^{(2)} + K_{OM}^{(2)} + \dots + R_{OM}^{(n)} + K_{OM}^{(n)})}{K_{дис}} + R_{ДР} - R_{ШТР},$$

де $R_{ЗМ}^{(1)}, \dots, R_{ЗМ}^{(n)}$ – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K_{ЗМ}^{(1)}, \dots, K_{ЗМ}^{(n)}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{дис} = K_{ЗМ}^{(1)} + \dots + K_{ЗМ}^{(n)}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі;

$R_{ДР}$ – рейтинг з додаткової роботи;

$R_{ШТР}$ – рейтинг штрафний.

Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти $K_{ЗМ}^{(1)} = \dots = K_{ЗМ}^{(n)}$. Тоді вона буде мати вигляд

$$R_{HP} = 0,7 \cdot (R_{ЗМ}^{(1)} + \dots + R_{ЗМ}^{(n)}) + R_{ДР} - R_{ШТР} \cdot n$$

Рейтинг з додаткової роботи $R_{ДР}$ додається до R_{HP} і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний $R_{ШТР}$ не перевищує 5 балів і віднімається від R_{HP} . Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

Розподіл балів, які отримують студенти. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамен та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента із засвоєння дисципліни $R_{дис}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації $R_{ат}$ (до 30 балів) додається до рейтингу студента з навчальної роботи R_{HP} (до 70 балів): $R_{дис} = R_{HP} + R_{ат}$

8. Рекомендована література

Базова

1. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка : підручник : у 2 кн. /С. М. Панчишин, П. І. Острочерх, І. В. Грабінська та ін. ; за ред. С. М. Панчишина, П. І. Острочерха. – 3-тє вид., виправл. та доп. – Л. : Априорі, 2017. – Кн. 1: 567 с.
2. Макроекономіка: базовий електронний текст лекцій. [Електронний ресурс] / Укладачі: проф. Малий І.Й., проф. Радіонова І.Ф., доц. Куценко Т.Ф., доц. Федірко Н.В. та ін. – К.: КНЕУ, 2017 – 200 с. Режим доступу: http://feu.kneu.edu.ua/ua/depts4/mdu/disciplines_of_bachelor_level_mdu/macroeconomics/
3. Малий І. Й. Макрорегулювання фінансового сектору : монографія / І. Й. Малий, Т. О. Корольок. – К.: КНЕУ, 2015. – 304 с.
4. Базилевич В. Д. Макроекономіка: підручник / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич, Л. О. Баластрик. – Київ: Знання, 2015.– 694с.
5. Макроекономіка: [навч. посіб. для студентів ВНЗ] / Резнік Н. П., Талавирия М. П., Пашенко О. В. ; Київ. міжнар. ун-т. – Київ: КиМУ, 2015. – 553 с.
6. Макроекономіка: підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2004. – 851 с.
7. Панчишин С. Макроекономіка: підручник / С. Панчишин. – К.: Либідь, 2001. – 614 с.
8. Савченко А.Г. Макроекономіка: підручник / А.Г. Савченко. – 2 вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2007. – 448 с.
9. Економічна теорія: вступ, макроекономіка, мікроекономіка. Навч. посібник / За ред. З.Г. Ватаманюка та О.З. Ватаманюка. – Львів: «Інтелект-Захід», 2008. – 540 с.
10. Калініченко О. В. Макроекономіка. Практикум: Навч. посіб / О.В. Калініченко, О.Д. Плотник. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 656 с.
11. Макроекономіка: навч. посібник / за ред. В.П. Решетило. – Харків: ХНАМГ, 2013. – 295 с.
12. Сірко А.В. Економічна теорія. Політекономія: навч. посіб. / А.В. Сірко - К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 416 с.
13. Базілінская О., Мініна О. Мікроекономіка. К.: ЦУЛ, 2019. 352 с.
14. Безугла В.О. Мікроекономіка. Видавництво «ЦУЛ», 2017. 288 с.
15. Веріан Гел. Мікроекономіка: проміжний рівень. Лібра ВД, 2017. 632 с.
16. Грегори Мэнкью Н., Марк Тейлор. Микроэкономика. Питер, 2016. 688 с.
17. Кравченко О.А. Мікроекономіка: теоретичні основи: навчальний посібник. Міністерство освіти, науки, молоді та спорту України, Одеський національний політехнічний університет. Одеса: В.В. Букаєв, 2013. 134 с.
18. Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник для студентів екон. спец. закл. освіти; За ред. С. Будаговської. К.: Основи, 2011. 517 с.
19. Наливайко А.П., Прохоров Є. В., Азьмук Л.А., Банщиків П.Г. Практикум з мікроекономіки до підручника Мікроекономіка К.: КНЕУ, 2016. 522 с. 12.
20. Поплавська Ж.В., Крися О.Й. Мікроекономіка: Теорія і практика управлінської економіки. Навчальний посібник. Алерта, 2019. 270 с.

Допоміжна

1. Мікроекономіка: конспект лекцій / укладачі : Ю. М. Петрушенко, О. В. Дудкін, Н. М., Костюченко. Суми : Сумський державний університет, 2016. 206 с..
2. Наливайко А.П., Прохоров Є. В., Азьмук Л.А., Банщиков П.Г. Практикум з мікроекономіки до підручника Мікроекономіка К.: КНЕУ, 2016. 522 с. 12.
3. Наріжна Л. Д., Пономарьова Л. Н. Мікроекономіка в схемах: Навчальний посібник для самостійної роботи студентів. К.: Центр навчальної літератури, 2014. 160 с.
4. Оверченко В. І., Мажак З. М., Софій М. І. Мікроекономіка: Навчальний посібник./ за наук. ред. О. Л. Ануфрієвої.– Івано-Франківськ, «Лілея-НВ». 2015. 348 с.
5. Панчишин С. Аналітична економія. Макроекономіка і мікроекономіка. Знання, 2015. 390 с.
6. Піндайк Р., Рубінфельд Д. Л. Мікроекономіка / Пер. с англ. А. Олійника, Р. Скільського. К.: Основи, 2006. 646 с.
7. Рудий М.М. Мікроекономіка. Навч.пос. К.:Каравела, 2012. 360 с.
8. Самюелсон Пол. А., Нордгауз Вільям Д. Мікроекономіка / Пер. с англ. С. Панчишина. К.: Основи, 2008. 676 с.
9. Старостенко Г.Г. Мікроекономіка. Видавництво «ЦУЛ», 2016. 152 с.
10. Тарасевич В. Економічна теорія. Мікроекономіка. Підручник. Вища освіта XXI століття, 2015. 134 с.
11. Тарасевич В. Економічна теорія. Мікроекономіка. Підручник. Вища освіта XXI століття, 2015. 134 с.
12. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: підручник / Панчишин С. М., Островерх П. І. К.: Вид. Априорі. 2019. 648 с.

Електронні (Інформаційні ресурси):

1. Макроекономіка: базовий електронний текст лекцій. [Електронний ресурс] / Укладачі: проф. Малий І.Й., проф. Радіонова І.Ф., доц. Куценко Т.Ф., доц. Федірко Н.В. та ін. – К.: КНЕУ, 2017 – 200 с. Режим доступу: https://kneu.edu.ua/userfiles/Faculty_of_Economics_and_Administration/kmdu%20fetau/2017/Macro_e-lectures_2017_.pdf
2. Макроекономіка: Курс лекцій: Навчальний посібник для дистанційного навчання / За ред. В. В. Кириленка. – Тернопіль: „Економічна думка”, 2008. – 250с. <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/28895/1/%d0%9a%d1%83%d1%80%d1%81%20d0%bb%d0%b5%d0%ba%d1%86%d1%96%d0%b9%20d0%b7%20d0%9c%d0%b0%d0%ba%d1%80%d0%be%d0%b5%d0%ba%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%bc%d1%96%d0%ba%d0%b8.pdf>
3. Макроекономіка. Навч. Посібник / За ред.. Г. М. Пилипенко. – 3-тє вид. перероб. і доп. –Д.: Національний гірничий університет, 2009. – 193 с. <https://ep.nmu.org.ua/ua/files/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0%202009.pdf>
4. Макроекономіка: Методичні поради та плани практичних занять для студентів економічного факультету / За ред. С.М. Панчишина та П.І. Островерха. – Вид. 8-е, перероб. та доп. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – 132 с. https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/10/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0_2018-for-I-E.pdf